

יוני 2023

הרחבת יחידות הבריאות האזוריות תחום תזונה

אוגדן ידע מקצועי

- גרסה שנייה -

ג'וינט אלכא | JDC

משרד הפנים

הרחבת יחידות הבריאות האזוריות תחום תזונה

אוגדן ידע מקצועי

- גרסה שנייה -

יוני 2023

עיצוב גרפי: יעל שאולסקי

רקע

במהלך הרבעון השני של שנת 2023, תתחלנה לפעול תזונאיות אזוריות בששת האשכולות האזוריים על בסיס התקצוב שניתן בקו"ק שפרסם אגף תזונה בראשית השנה. **מטרת המיזם, כפי שהוגדר במסמך התמיכה הינה; פיתוח ושיפור תזונת תושבי האשכול, דרך קידום אסטרטגיה ומדיניות תזונה בריאה ומקיימת באשכול וברשויות החברות בו, לשם מינוף פעילות קידום הבריאות האזורית המתקיימת בו ובחיבור למטרות הפעילות של האשכול האזורי.**

האשכולות הזוכים ואשכול נגב מערבי, יקבלו מעטפת ליווי והכוונה ממטה המיזם המורכב משותפות בין אגף התזונה, האגף לתכנון מדיניות וג'וינט אלכא, על מנת להציג ולממש תוכנית עבודה עדכנית המתבססת על המודל הלוגי והמדדים אותם הגדיר המטה.

על מנת לסייע ליחידת הבריאות באשכול לדייק את תוכנית העבודה רוכזו באוגדן זה כלל מוקדי הידע הרלוונטיים. תוכן הידע, יועבר בפירוט והעמקה בצורה פרונטאלית במפגש הפתיחה של התוכנית. עד למפגש הפתיחה וכהכנה לתהליך כתיבת תוכנית העבודה המעודכנת, נבקש מכם לעיין באוגדן, ולהתחיל לשרטט מחשבות וכיוונים ראשונים לעשייה.

צוות התוכנית מאמין שהמיזם יחולל שינוי אמיתי במערכות הרב-מגזריות האזוריות, שיחד- יקדמו את אוכלוסיית האשכול למימוש פוטנציאל התזונה הטובה לבריאות מיטבית.

יש לציין כי הצוות עומד לרשותכם בכל שאלה לאורך כל תהליך העבודה.

בברכה,

צוות התוכנית:

משרד הבריאות - האגף לתכנון מדיניות

משרד הבריאות - אגף התזונה

ג'וינט ישראל - אלכא

תכולת האוגדן

6	הגדרת הבעיה
6	תאוריית השינוי
7	המודל הלוגי - שימוש בכלים אזוריים לקידום תזונה בריאה
8	מדדי ההצלחה של התוכנית
10	"גלגל המדדים" - בניית תוכנית העבודה לאור מדדי התוכנית
11	בניית תוכנית עבודה
12	מרכיבי תוכנית העבודה
17	מטריצת הבריאות האזורית
18	נתונים
18	DATA תזונה - שיעורי השמנת ילדים 2021-2022
24	דוגמאות לזירות התערבות באשכול וברשויות
26	נספחים מקצועיים
27	צוות התוכנית
28	תוכנית הליווי
29	רשימת אנשי קשר רלוונטיים במשרדי הממשלה
30	הנחיות, נהלים וכלי עזר לתזונאית האשכול

הגדרת הבעיה

אתגרים מבניים מובנים מעכבים את היכולת של משרד הבריאות לממש את מדיניות קידום פוטנציאל התזונה הבריאה בקרב האוכלוסייה (מבנה שלטון ריכוזי, שלטון מקומי מקוטע המאופיין בריבוי רשויות קטנות וחלשות, ושחקנים רב-מגזריים רבים ולא מתואמים הפועלים לקידום תזונה בריאה).

ברמה המקומית, הרשויות אינן תופסות את אתגר התזונה הטובה בפרט (והבריאות בכלל) כאלמנט שיש להשקיע בו משאבי זמן או מוטיבציה, ובנוסף לחוסר תקצוב ייעודי לנושא, מהלכי קידום התזונה הינן מאתגרים ועתירי חסמים שונים.

תאוריית השינוי

נישת העבודה האזורית תשמש כמרכיב משמעותי במאמץ הלאומי לשיפור מדדי התזונה בישראל, וביכולת לקדם את פוטנציאל הבריאות הטובה בכלל והתזונה בפרט בקרב אוכלוסיית המדינה. העבודה האזורית תבוא לידי ביטוי הן ברמת **השינוי המערכתי** הדרוש על ידי ביסוס תשתיות ברות-קיימא, והן ברמת קידום **השינוי ההתנהגותי** הדרוש ברמת תושב האשכול כפרט.

השינוי יקודם על-ידי ניצול היתרונות היחסיים של התפיסה האזורית ובכללם:

- בניית אקו סיסטם המחבר שחקנים רב מגזריים באזור יחד למען תזונה בריאה
- הקמת תשתיות-מערכת אזוריות לקידום "תפיסת תזונה" ברשויות עצמן ובין הרשויות לאזור
- ניהול היתרון לגודל בביסוס תזונה אזורית על-ידי:
 - * פיתוח מודעות במהלכים אזוריים
 - * ביסוס תשתיות חוצות גבולות לקידום תזונה
 - * פיתוח שירותים אזוריים לתזונה בריאה
 - * צמצום פערים בתחום התזונה בקרב רשויות חלשות

המודל הלוגי - שימוש בכלים אזוריים לקידום תזונה בריאה

תקציב	תשומות	פעולות	תפוקות	תוצאות	אימפקט
ש	משאבים	מה עושים ועם מי	תוצאות מיידיות של הפעולות	בטווח בינוני-ארוך	בריאות ברמה לאומית
התקציב הנתון לכל אשכול	כ"א משרדי ממשלה, אשכולות, הג'וינט אלכא סמכות להפעלת התוכנית ידע וניסיון בהפעלת יחידה חברתית באשכול כלי מחקר	בשנת 2023 התזונאיות יתקפו תוכנית עבודה ל: בניית תשתיות רב מגזריות למול שחקני האזור לשינוי המערכות האזוריות ביסוס פעולות ממוקדות לקידום תזונה מיטבית של הפרט	בשדה המערכת: מתקיימים שיתופי פעולה רב-מגזריים של שחקנים במרחב (המחוז, הקופות, הרשויות ושחקנים נוספים) לקידום תזונה אזורית, ובכללה- קידום תפיסת "תזונה בכל מדיניות", איגום משאבים, ידע, פרוייקטים משותפים על בסיס מיפוי שהאשכול הוביל. בשדה הפרט: ישנה תוכנית עבודה למימוש מהלכי מודעות שירותים ותשתיות תזונה בריאה בשנת העבודה 2023 לאוכלוסיית האשכול	שדה המערכת: חל שינוי חיובי במדדים המעידים על תפיסת בעלי התפקידים ברשויות לגבי קידום תחום התזונה. שדה הפרט: חל שינוי חיובי במדדי תזונת האוכלוסייה ביחס לכל אתגר אזורי (השמנת ילדים, סכרת וכו'..)	מיקסום הבריאות הטובה בקרב אוכלוסיית האשכול בנישה אזורית

מדדי ההצלחה של התוכנית

הגדרת תכולת "ציר הפרט" ו"ציר המערכת"

מדדי ההצלחה של מהלך התזונה האזורית מאובחנים על בסיס סיווג לשני שדות:

1. **פעולות אזוריות לקידום תזונה ברמת המערכת** הינן פעולות שתכליתן השפעה על השחקנים במרחב שמוגדרים "בעלי עניין" או "משפיעים" (ובעיקר למול "שחקן הציר"-הרשויות המקומית באשכול) על קידום תזונה בריאה ומקיימת, לטובת יצירת שינוי מערכתי באמצעות ביסוס תשתיות אנושיות וארגוניות ברות-קיימא באזור.

2. **פעולות אזוריות לקידום תזונה ברמת הפרט** הינן פעולות שתכליתן יצירת שינוי התנהגות ישיר בקרב האוכלוסייה לתזונה בריאה יותר. הפעולות בשדה זה בהקשרי תזונה יבקשו להציג תמונת מצב על הרגלי והתנהגויות תזונאיות בקרב האוכלוסייה, וגיבוש פעולות להעלאת מודעות הבנה והנעה לפעולה.

אנו נשאף שתוכניות העבודה המפורטות והמעודכנות - יוצגו דרך כל אחת מהשדות (פרט או מערכת) כאשר **מיקוד המאמץ יהיה בשדה המערכת ובבניית תשתיות ברות-קיימא.**

סט המדדים בשדה המערכת:

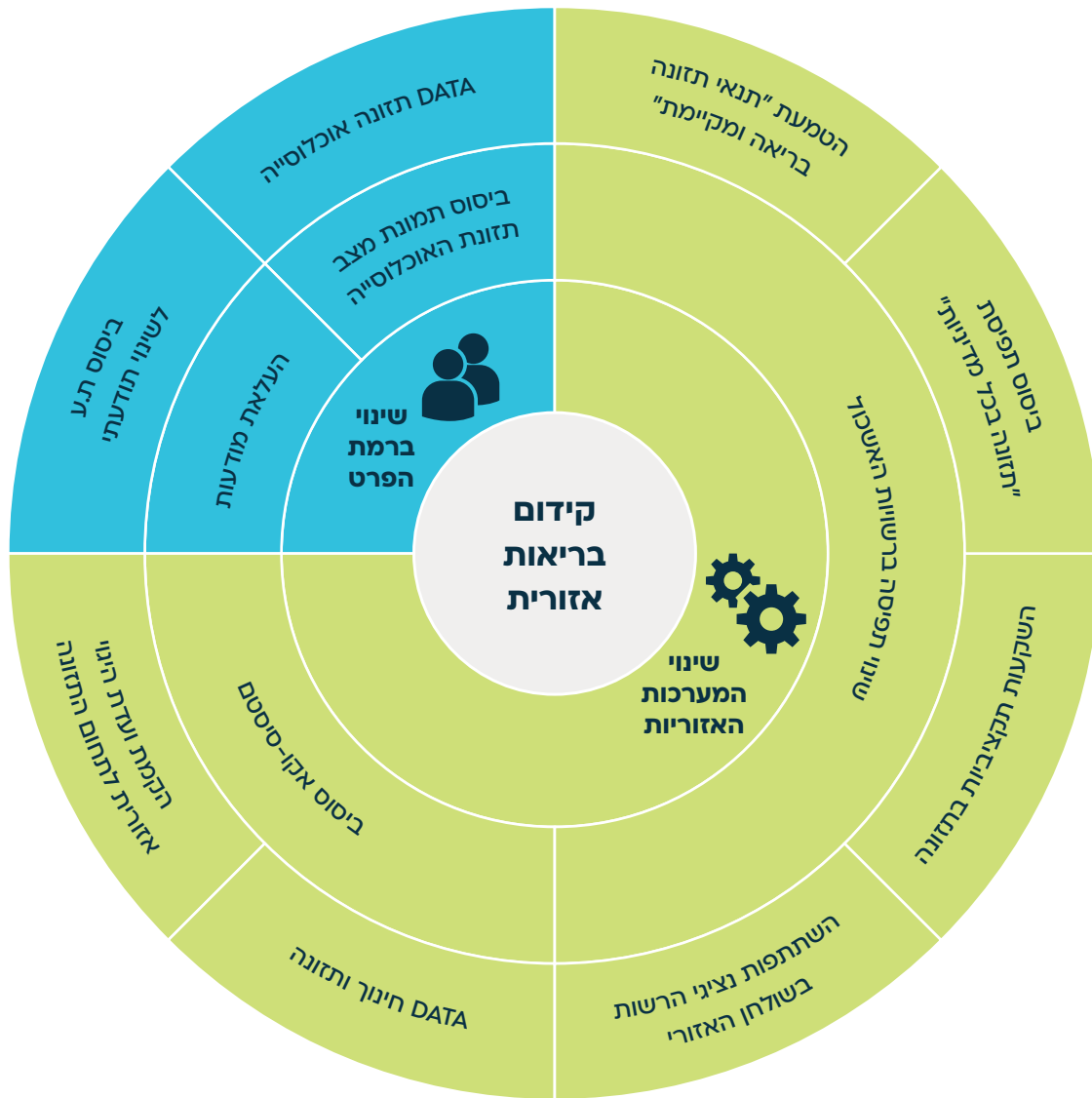
מדד הצלחה (תפוקות)	תוצאה רצויה
<p>מדדי עלייה באחריות של רשויות מקומיות להשקיע בתזונה:</p> <p>1. הטמעת "תנאי תזונה בריאה ומקיימת" במכרזי הרשות (קייטנות, טיולים, עמותות לחלוקת מזון, צהרונים, קיוסקים, מתנסי"ם, מרכזי צעירים, תחום קהילה) לפי המלצות ונהלי אגף התזונה (עליה באחוז המכרזים שהוטמעה בהם תזונה בריאה ומקיימת או לפחות מכרז 1 שנעשה בו שינוי בשנה הקרובה)</p> <p>2. ביסוס תפיסת "תזונה בכל מדיניות" באגפי הרשות (לדוגמא- כיבוד בריא בישיבות ובאירועים של הרשות, ולקיחת נושא התזונה בחשבון בכל תוכנית של אגפי הרשות)</p> <p>3. עלייה בהיקף תחום התזונה בתקציב הרשות השנתי - בפעולות ו/או כ"א ייעודי</p> <p>4. השתתפות פעילה של נציגי הרשויות בפורום השותפים האזורי</p>	<p>שינוי תפיסה ברשויות האשכול</p>
<p>1. הוקם שולחן עבודה/פורום שותפים לתזונה אזורית המורכב משחקנים רב-מגזריים. תוצר הפורום - תוכנית עבודה ופרויקטים משותפים ומתוקצבים</p> <p>2. ביסוס DATA תזונה אזורית לתחום החינוך באשכול - ממכר מזון בקיוסקים בבתי ספר, כמות ואיכות מערכי חינוך בנושא תזונה, מערכי הזנה מוסדיים וכו'... (ישלח שאלון מיפוי)</p>	<p>ביסוס אקו-סיסטם בריאות אזורי</p>

סט המדדים בשדה הפרט:

מדד הצלחה (תפוקות)	תוצאה רצויה
<p>DATA תזונה אוכלוסייה - הרגלים, התנהגות ומודעות על בסיס מהלך אשכול נגב מערבי ושאלונים נוספים שצורפו כנספח לאוגדן זה</p>	<p>ביסוס תמונת מצב תזונת האוכלוסייה</p>
<p>ביסוס תוכנית עבודה להעלאת מודעות על בסיס הנתונים שנאספו (קמפיין המונים או מערכי חינוך)</p>	<p>העלאת מודעות תזונתית בקרב הפרט</p>

"גלגל המדדים" – בניית תוכנית העבודה לאור מדדי התוכנית

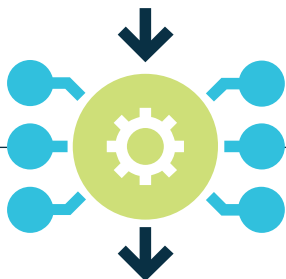

בניית תוכנית עבודה

תוכנית העבודה הינה תיאום הציפיות ובסיס-הקשר התהליכי בין האשכול לבין המשרד לטובת מימוש מהלך תזונה אזורית במסגרת יחידת הבריאות באשכול.

תוכניות העבודה שהוגשו לטובת הזכייה בקול הקורא הינן התשתית שעל בסיסה ניתן לדייק תוכנית עבודה מעודכנת (לאחר כניסת התזונאית) לאור בסיסי הידע באוגדן זה: המודל הלוגי, המדדים והליווי השוטף שיינתן ע"י תזונאית המחוז, סגנית מנהלת אגף תזונה ומנהל התוכנית מטעם אלכא.

על תוכניות העבודה להתייחס לשני השדות דרכם אנו פועלים: שינוי מערכת ושינוי פרט, ודרכם להציג את הפעולות הרצויות והתקציב המבוקש.

מרכיבי תוכנית העבודה

מטרת
המהלך

שם
המהלך

תוצאה
רצויה
מדדי
אגף
תזונה

שדה
העשייה

שותפים

מדדי
תוצאה

תקציב

פעולות
מרכזיות

שדה העשייה

האם הפעולה שלנו שייכת לשדה הפרט או המערכת?

תוצאה רצויה מדדי אגף תזונה

המדדים שהוגדרו ע"י אגף תזונה בכל שדה (בעמוד 9 באוגדן זה)

← עד כאן אלו החלקים ש-"נתונים" לנו בטבלה, מכאן – תוכן הפירוט יהיה של האשכול.

שם המהלך

איך הפעולה נקראת בכרטיס הפרוייקט/במסמכי התוכנית

מטרת המהלך

פירוט כללי וקצר של מטרת-העל של המהלך

פעולות מרכזיות

מה יהיו הפעולות המרכזיות שהאשכול ייעשה ב-2023 על מנת להגיע לתוצאה הרצויה בסוף השנה

תקציב

מהו התקציב הנדרש

מדדי התוצאה

איך נדע שהצלחנו?

מהי "תמונת הנצחון" של המהלך?

מהו השינוי שהתחדש?

שותפים

מי הם השחקנים איתם נהיה במגע במסגרת המהלך (רב-מגזרי, כל שותף או שחקן)?

דוגמא לפורמט תוכנית עבודה מוצע

שותפים	מדדי תוצאה	תקציב	פעולות מרכזיות	מטרת המהלך	שם המהלך	תוצאה רצויה מדדי אגף תזונה	שדה העשייה
רשויות האשכול	נוצרה קבוצת עמיתים מקצועית המורכבת מנציגי הרשויות המקדמת מהלכי תזונה ברמה מקומית ובשיתופי פעולה אזוריים	₪ XXXXX	פרסום קו"ק ברשויות בניית סילבוס יצירת שגרת מפגשים פרוייקט משותף	ביסוס POC בכל רשות	הקמת פורום תזונה נציגי רשויות	שינוי תפיסה ברשויות האשכול	מערכת
אגפי חינוך, ברשויות, עמותות, אקדמיה	הטמעת התניות תזונאיות לפעילויות חינוכיות ב-10% מרשויות האשכול	₪ XXXXX	גיוס יועץ בחירת מרכז פיילוט פרוייקט משותף עם רשויות	הטמעת תפיסת תזונה כמרכיב ליבה בכל הפקה חינוכית	תזונה במרכזי חינוך		
רשויות, אקדמיה, קופות החולים, עמותות	ישנו מסד נתונים מעודכן ומתוקף לגבי מערכי ההזנה בחינוך	₪ XXXXX	גיוס ספק ביצוע סקר העמדת דש-בורד	למפות את כל מערכי ההזנה בגיל הרך באשכול	ביסוס DATA מוסדי	ביסוס אקו סיסטם בריאות אזורי	

שדה העשייה	תוצאה רצויה מדדי אגף תזונה	שם המהלך	מטרת המהלך	פעולות מרכזיות	תקציב	מדדי תוצאה	שותפים
פרט	ביסוס תמונת מצב תזונת האוכלוסייה	DATA תזונה פרט	ביסוס גולמי של ידע בנוגע להרגלי תזונה של אוכלוסיית האשכול	מהלך שאלון "נגב מערבי"	₪ XXXXX	ישנו מסד DATA בנוגע להרגלי תזונה אוכלוסייה	רשויות האשכול עמותות
	העלאת מודעות תזונה בקרב הפרט	בניית ת.ע מודעות	לתכנן ולתקצב מהלך מודעות על בסיס מסד ה-DATA שנאסף	ניתוח הנתונים גיוס יועץ תקשורת ומדידה בניית ת.ע מתוקצבת להגשה ב- 2024	₪ XXXXX	ישנה ת.ע למהלך מודעות מאושרת מתוקצבת ומתוקפת הכוללת מהלך מדידה	

מודל עבודה ליישום בריאות אזורית

עקרונות יסוד בעשייה אזורית

קידום לכידות אזורית	טיוב והתייעלות באספקת שירותים	ניהול ופיתוח אזורי של תחומים חוצי גבולות	עקרונות יסוד בקידום בריאות
איגום משאבים בין שחקנים ממגזרים שונים באזור לקידום תפיסת בריאות וליצירת scale-up אזורי	הנגשת כלי מודעות לקיום אורח חיים בריא לכל רשויות האשכול בצורה שוויונית	קידום הכשרות וסדנאות רחביות לאורח חיים בריא "בכל מדיניות"	קידום בריאות ומניעת תחלואה
שת"פ בין גופים במרחב לתכנון, איגום משאבים והקמת תשתיות-סביבה מאפשרת בין היישובים או בהפעלה משותפת תוך ניצול מתקנים קיימים	הנגשת תשתיות "סביבה מאפשרת בריאות" בצורה שווה לכלל אוכלוסיית האשכול	ביסוס תשתיות בריאות חוצות גבולות מוניציפאליים או הסבת "מתקנים מקומיים" ל-"אזוריים"	הקמת תשתיות פיזיות לסביבה מאפשרת בריאות
קידום שותפויות בין ארגוני הבריאות ושחקנים במרחב להנגשה ופיתוח שירותי קידום בריאות לטובת כלל רשויות האזור	צמצום פערי נגישות לשירותי קידום-בריאות לכלל אוכלוסיית האשכול	תכנון הנגשת או יצירת שירותי קידום-בריאות (לדוג': גילוי מוקדם) בראייה אזורית חוצת-גבולות	מערכת שירותי הבריאות

עקרונות עבודה

הוגנות

DATA

ביסוס שותפויות בריאות באזור

מטריצת הבריאות האזורית

מטה תוכנית הבריאות באשכולות האזוריים ביסס מודל עבודה המשלב בין עקרונות הבסיס בקידום בריאות לעקרונות הייסוד בעבודה אזורית. המפגש בין כל אחד מהמרכיבים מגדיר כיצד ניתן לקדם בריאות ברמה האזורית.

השימוש במטריצה ככלי עבודה

מיפוי

פריסת מרחב העשייה
למימוש בריאות אזורית

הדרכה

כיצד לממש מהלכי בריאות
ברמה האזורית

שיקוף

תיווך שולחן העבודה
של יחידת הבריאות:
היכן רוב העשייה נמצאת והיכן לא

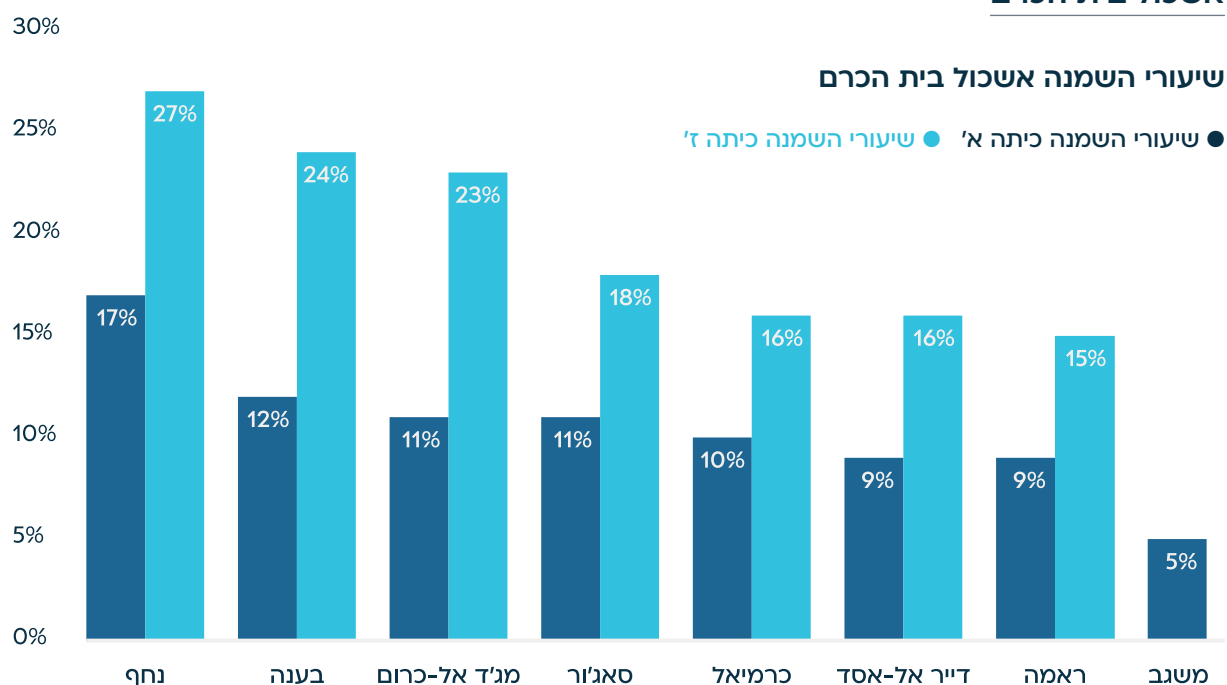
מדידה

הגדרת תוצאות רצויות
וניסוח "תמונת הצלחה"

נתונים

DATA תזונה - שיעורי השמנת ילדים 2021-2022

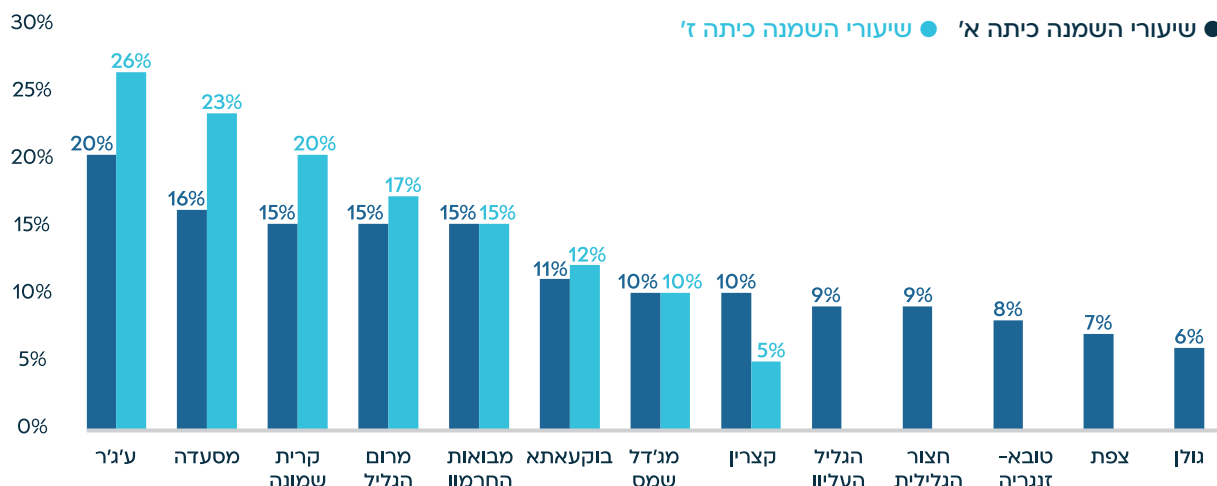
אשכול בית הכרם

שם	אוכל' עדכני ר.אוכלוסין	סוציו	פריפריאליות
כרמיאל	53,908	6	3
משגב	30,997	7	3
מג'ד אל-כרום	15,737	2	4
נחף	13,716	2	3
דייר אל-אסד	12,870	3	4
ראמה	8,770	4	3
בענה	8,543	2	4
סאג'ור	4,384	3	3
	148,925		3

אשכול גליל מזרחי

שיעורי השמנה אשכול גליל מזרחי

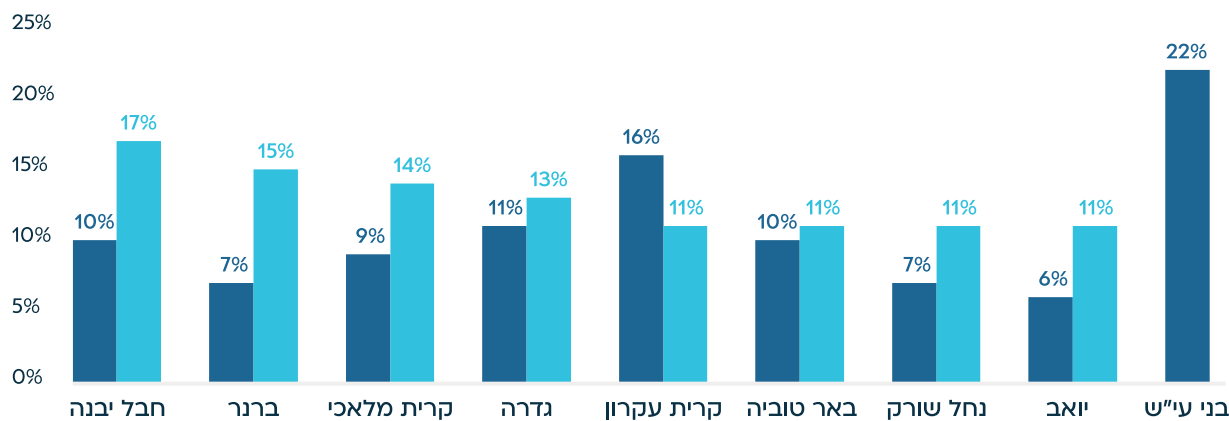

שם	אוכל' עדכני ר.אוכלוסין	סוציו	פרפריאליות
צפת	39,252	2	3
קרית שמונה	24,260	5	2
הגליל העליון	20,176	6	2
גולן	18,921	6	2
מרום הגליל	15,863	5	3
מג'דל שמש	11,535	3	2
חצור הגלילית	10,564	4	3
קצרין	8,547	5	2
מבואות החרמון	7,781	7	2
טובא-זנגריה	6,969	2	3
בוקעאתא	6,744	2	2
מסעדה	4,143	2	2
ראש פינה	3,374	7	3
ג'ש (גוש חלב)	3,338	6	3
ע'נר	2,738	2	2
עין קיניה	2,431	2	2
מטולה	1,783	8	2
יסוד המעלה	1,763	8	2
	190,182		2

אשכול שורק דרומי

שיעורי השמנה אשכול שורק דרומי

● שיעורי השמנה כיתה א' ● שיעורי השמנה כיתה ז'

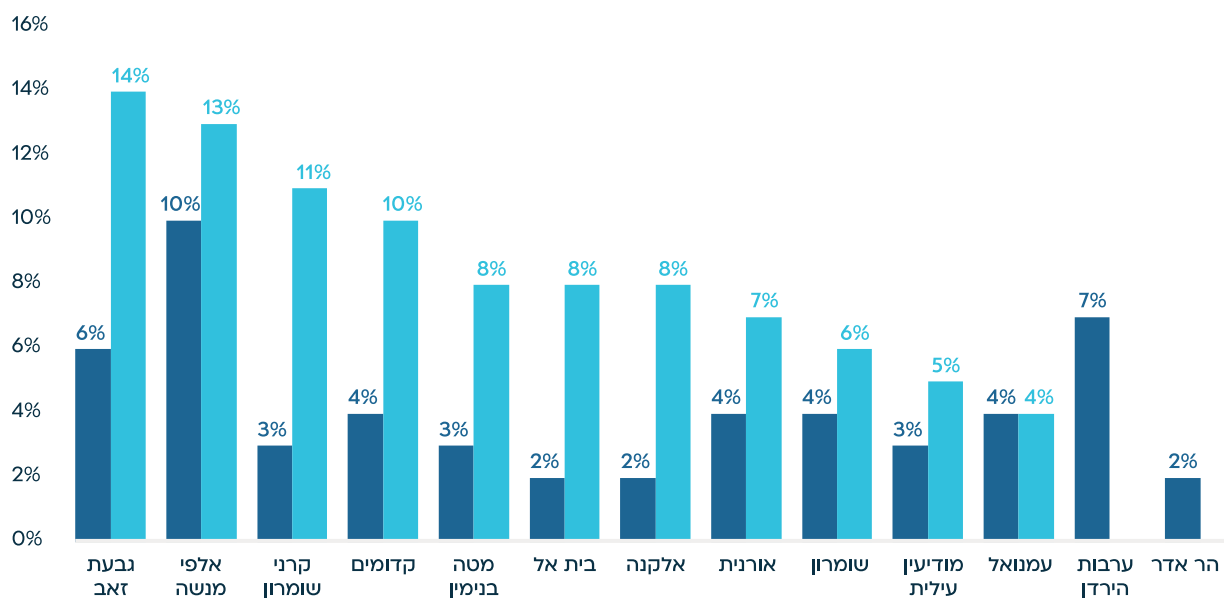

שם	אוכל' עדכני ר.אוכלוסין	סוציו	פריפריאליות
גדרה	26,893	7	6
קרית מלאכי	26,401	3	5
באר טוביה	23,339	7	5
קרית עקרון	11,397	6	7
נחל שורק	9,693	4	6
יואב	9,674	8	5
ברנר	8,441	8	7
בני עי"ש	7,536	5	6
חבל יבנה	5,884	5	6
	129,258		6

אשכול יו"ט

נתוני השנה אשכול יו"ט

● שיעורי השמנה כיתה א' ● שיעורי השמנה כיתה ז'

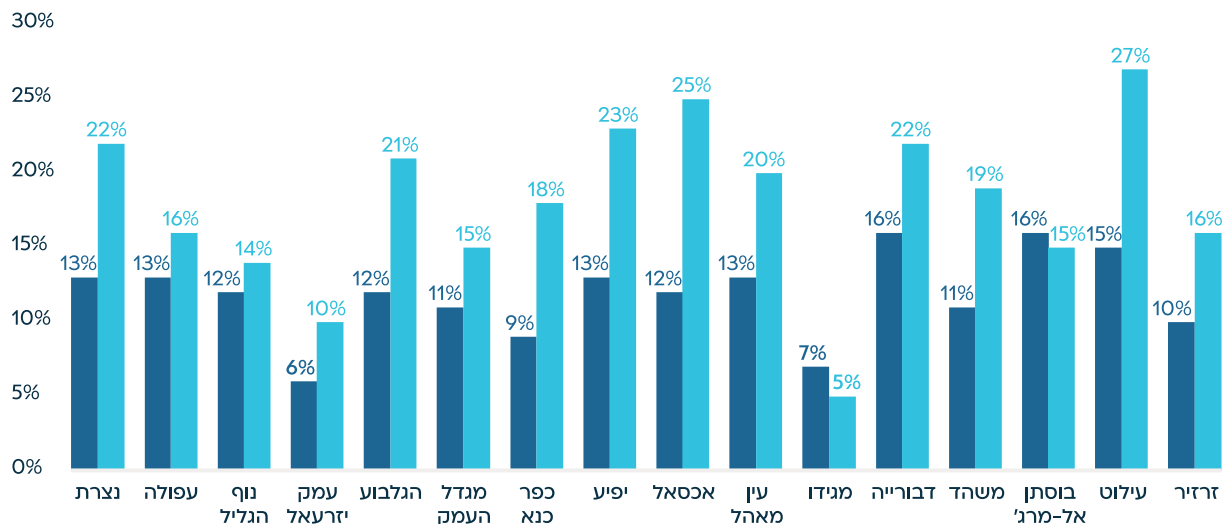

שם	אוכל' עדכני ר.אוכלוסין	סוציו	פריפריאליות
מודיעין עילית	79,341	1	6
מטה בנימין	69,646	5	5
גבעת זאב	20,225	5	5
אורנית	9,692	8	6
אלפי מנשה	8,587	8	6
קרני שומרון	9,136	6	5
בית אל	5,880	3	4
ערבות הירדן	6,088	6	3
קדומים	4,794	5	5
הר אדר	4,413	9	5
עמנואל	4,558	2	5
אלקנה	3,963	7	6
מגילות ים המלח	1,981	7	4
שומרון	48,312	6	5
	276,616		5

אשכול גליל עמקים

נתוני השמנה אשכול גליל עמקים

● שיעורי השמנה כיתה א' ● שיעורי השמנה כיתה ז'

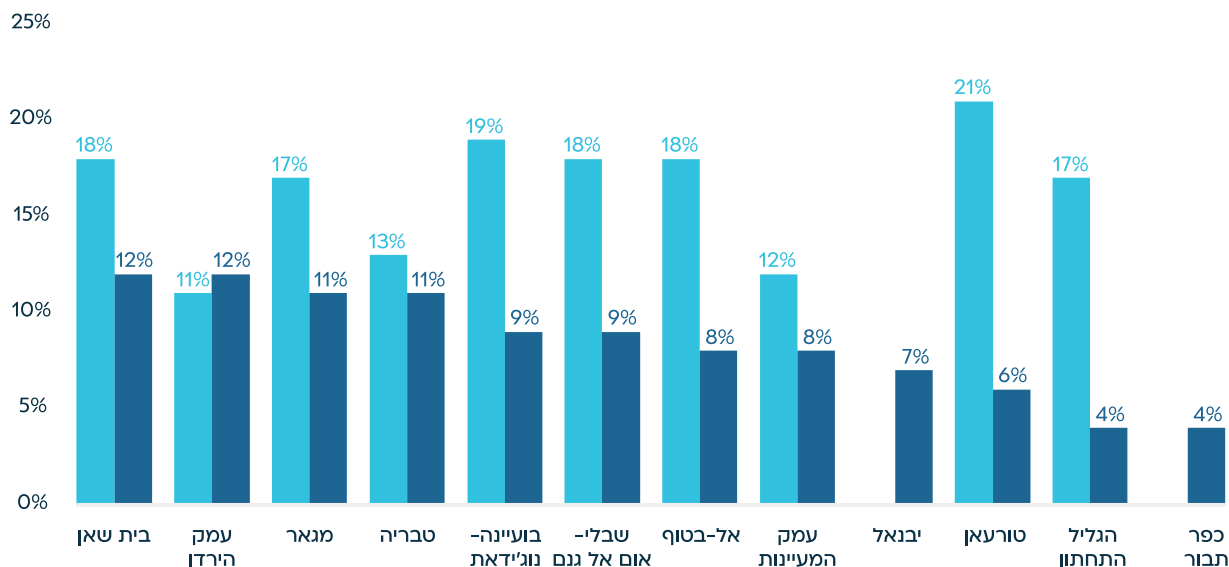

שם	אוכל' עדכני ר.אוכלוסין	סוציו	פריפריאליות
נצרת	82,474	3	5
עפולה	59,468	5	5
נוף הגליל	51,490	5	5
עמק יזרעאל	42,095	8	4
הגלבע	33,048	5	3
מגדל העמק	29,125	4	5
כפר כנא	23,324	2	4
יפיע	19,636	3	5
אכסאל	15,190	3	4
עין מאהל	13,804	2	4
מגידו	13,419	7	4
דבורייה	10,779	3	4
משהד	8,914	2	5
בוסתן אל-מרג'	8,587	2	4
עילוט	8,547	2	5
זרזיר	8,793	2	4
	428,693		4

אשכול כנרת עמקים

שיעורי השמנה אשכול כנרת עמקים

● שיעורי השמנה כיתה א' ● שיעורי השמנה כיתה ז'

שם	אוכ' עדכני ר.אוכלוסין	סוציו	פריפריאליות
טבריה	50,033	4	3
מגאר	23,465	2	3
בית שאן	20,574	5	3
טורעאן	14,791	3	4
עמק הירדן	15,285	6	3
עמק המעינות	14,883	6	3
הגליל התחתון	13,136	7	3
בועיינה-נוג'ידאת	10,348	2	3
אל-בטוף	8,475	2	3
שבלי - אום אל-גנם	6,659	3	4
עילבון	5,917	5	3
כפר תבור	4,815	8	4
יבנאל	4,456	3	3
כפר כמא	3,524	5	3
מגדל	2,066	5	3
	198,427		3

דוגמאות לזירות התערבות באשכול וברשויות

עסקים וחקלאות מקומית

- הקצאת שטחים לחקלאות עירונית, גינה קהילתית, יער מאכל, שווקי איכרים עממים ושוויים לכל כיס
- עידוד ותימרוץ יצרני מזון מקומי
- שילוב עקרונות תזונה בריאה בתהליכי מתן רישוי עסקים וקידום הטבות/ הקלות לבעלי עסקים המקדמים זאת
- הטמעת הסמל הירוק במרכזים השונים כולל חנויות ירקות שווקים פתוחים ועוד המהווה המלצה לצריכת מזון בריא מטעם משרד הבריאות

חינוך והסברה

- דוברות- העלאת הידע והמודעות של התושבים, לחשיבותה של תזונה בריאה ומקיימת
- עידוד מוסדות חינוך פורמלי ובלתי פורמלי להקמת גינה קהילתית וחינוכית, מטבח לימודי, לימודי תזונה ובישול
- שילוב תכנים של תזונה בריאה באירועי תרבות, הצגות, הפעלות ועוד
- וידוא התאמת כל מוסדות החינוך לקריטריונים של בתי ספר מקדמי בריאות ותכלול פעולות אסטרטגיות לתזונה בריאה
- תוכניות חינוך תזונתי במוסדות החינוך בכל המגזרים
- עבודה עם ההורים, אסיפת הורים- רשימות כיבוד בריא לאירועים שונים

הכשרה

- הכשרת צוות חינוכי בכל הגילאים
- העלאת רמת הידע והמודעות של מקבלי ההחלטות וספקי המזון, בעלי מטבחים לגבי החשיבות וההשלכות החיוביות של תזונה בריאה ומקיימת (בריא וכלכלי)

ביטחון תזונתי

- מדיניות לשמירה על הביטחון התזונתי
- סל מזון בריא, תרומות/חלוקת מזון בריא

- הקטנת השימוש בכמויות עודפות ואובדן בזבז המזון תוך בניית שותפויות בין בתי אוכל לבין המסגרות העירוניות
- תזונה בריאה במסגרות רווחה

תשתית ושינוי סביבת המזון

- העסקת תזונאית עירונית - הובלת מדיניות תזונתית בריאה
- הוצאת מכונות ממכר שתיה מתוקה ממוסדות חינוך, גינות, מתנ"סים
- קביעת מדיניות מקומית לסביבת מזון בריאה בתוך בית הספר וברדיוס רחב מסביבו
- מזנונים בריאים בקריות חינוך
- התאמת היצע המזון בערים שרובו יתבסס על מזון בריא נגיש פיזי וכלכלית
- מרחב תומך הנקה
- הנגשת פירות וירקות ישירות מהחקלאי והפחתת פערי תיווך

הסעדה במוסדות העירייה

- קידום מכרז בריא ומקיים, דאגה לאיכות ובטיחות המזון המוגש במסגרות שבאחריותה
- שיפור ופיקוח על המזון המוגש במוסדות חינוך
- כיבוד בריא בישיבות, אירועי תרבות, קייטנות, מפעלי קיץ ומחנות תנועות וארגוני נוע

נתונים, הערכה

- מעקב אחר ממצאי הבקורות בצהרונים ושיפורם
- שיפור ופיקוח על המזון המוגש במוסדות חינוך
- כיבוד בריא בישיבות, אירועי תרבות, קייטנות
- שאלוני סקר
- שימוש בדשבורד העירוני שמפותח

עבודה עם עמותות, חברת המתנסים, בתי כנסת, חינוך בלתי פורמאלי, נבחרות ספורט, ספורט עממי

נספחים מקצועיים

צוות התוכנית

משרד הבריאות אגף תזונה

מנהלת אגף התזונה - פרופ' רונית אנדוולט

סגנית מנהלת האגף - ד"ר מורן בלייכפלד מגנאזי

מפקחת ארצית תזונה בחברה הערבית - רנאא מחאג'נה יונס

משרד הבריאות מינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי

מנהלת אגף תכנון מדיניות - אנה לרנר-זכות

מנהל תחום צמצום פערי בריאות - גלעד לוסון

מרכז בכיר בתחום צמצום פערים - ברק שך

ג'וינט אלכא

ראש תחום אזוריות - קרן דורון כץ

מנהל התוכנית - חנן מגל

רכזת התוכנית - יובל גולני

תוכנית הליווי

תוכנית מעטפת הליווי תכלול מספר מרכיבים:

מפגשי למידת עמיתים קבוצתיים הכוללים מפגש פתיחה בן יומיים ומפגשים נוספים בהמשך השנה

מפגש הצגת תוכניות עבודה למטה המוביל של התוכנית

ליווי תהליכי פרטני ע"י אלכא

וובינרים מקצועיים

ליווי מקצועי פרטני ע"י התזונאית המחוזית וסגנית מנהלת אגף התזונה

רשימת אנשי קשר רלוונטיים במשרדי הממשלה

אגף תכנון מדיניות, משרד הבריאות:

אנה לרנר-זכות | מנהלת אגף תכנון מדיניות
גלעד לוסון | מנהל תחום צמצום פערים
ברק שך | מרכז בכיר בתחום צמצום פערים
ניר לביא | תחום חדשנות

אגף התזונה, משרד הבריאות

פרופ' רונית אנדוולט | מנהלת אגף התזונה
ד"ר מורן בלייכפלד-מגנאזי | סגנית מנהלת אגף התזונה
רנאא מחאג'נה יונס | מפקחת ארצית תזונה בחברה הערבית

תזונאיות מחוזיות מלוות אשכול, משרד הבריאות

שני ברזילאי | תזונאית מחוזית צפון
איריס בחר | תזונאית מחוזית מרכז
יעל ענבר | תזונאית מחוזית דרום
טל דגן | תזונאית מחוזית מרכז, ירושלים

המחלקה לקידום בריאות, משרד הבריאות

ד"ר אפרת אפללו | מנהלת המחלקה לחינוך וקידום הבריאות
לירי פיינדלינג אנדי | מנהלת התכנית הלאומית לחיים פעילים ובריאים – אֶפְּטָרִיבְּרִיא
שולי ברס | מרכזת בכירה קידום בריאות
ניבה בסודו-מנור | מנהלת תחום קידום בריאות (סקרים והערכה)

אגף פיתוח אזוריות, משרד הפנים

שיר רבינוביץ' | מנהלת אגף פיתוח אזוריות
עדי בן דהן | מנהלת תחום פיתוח אשכולות אזוריים
אביה חי | תחום פיתוח אשכולות אזוריים

הנחיות, נהלים וכלי עזר לתזונאית האשכול

תוכן עניינים

31	תינוקות והגיל הרך
31	נשים הרות
31	האוכלוסייה הכללית
32	חוקים, נהלים והנחיות תזונה במערכת החינוך ונוער
32	ביטחון תזונתי לאומי
33	בטחון תזונתי בעיר
33	מידע עירוני/מחוזי הקשור לבריאות התושבים
34	שאלונים ונתונים
35	תזונה וקיימות
35	קישורים נוספים

תינוקות והגיל הרך

חוזר לאנשי מקצוע להזנת התינוק והפעוט (מאי 2021)

https://www.gov.il/BlobFolder/policy/bz01-2021/he/files_circulars_bz_bz01-2021.pdf

הנחיות תזונת תינוקות במשפחות צמחוניות וטבעוניות (שירותי בריאות הציבור והאיגוד הישראלי לרפואת ילדים, אוקטובר 2013)

<https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/Veg-babies.pdf>

לאכול ולגדול, הנחיות למסגרות חינוכיות. גיל 3 חודשים עד 5 שנים (המחלקה לתזונה, שירותי בריאות הציבור, ינואר 2023)

https://www.gov.il/BlobFolder/policy/bz01-2023/he/files_circulars_bz_bz01-2023.pdf

נשים הרות

תזונה בריאה בתקופת ההיריון. אגף התזונה בשירותי בריאות הציבור

https://www.health.gov.il/Subjects/pregnancy/during/Pages/proper_nutrition_during_pregnancy.aspx

האוכלוסייה הכללית

משרד הבריאות, המלצות התזונה החדשות וקשת המזון החדשה (2021)

<https://www.gov.il/he/Departments/Guides/dietary-guidelines>

תזונה בת קיימא דוח EAT LANCET (מרץ 2020)

<https://www.ifsns.org.il/eat-lancet-report/>

חוקים, נהלים והנחיות תזונה במערכת החינוך ונוער

תקנות לפיקוח על איכות ולתזונה נכונה בצהרונים (אוגוסט 2017)

https://www.health.gov.il/newsandevents/spokemanmessegas/documents/10082017_2a.pdf

מדריך תזונתי לארוחת בוקר בגנים בהם לומדים ילדים המתמודדים עם אלרגיות למזון (משרד החינוך ומשרד הבריאות)

https://meyda.education.gov.il/files/mosdot/lunch_guide.pdf

נוהל תזונה ומזון בקייטנות ובמחנות ילדים ונוער (יולי 2016)

https://www.health.gov.il/hozer/BZ08_2016.pdf

תקנות קייטנות (פרק 3 משרד הבריאות 3.14 ו-3.17) (יולי 2021)
7.8 א' | קייטנות: קייטנה | משרד הפנים (www.gov.il)

חוזר מנכ"ל משרד החינוך הזנה וחינוך לתזונה נכונה במוסדות החינוך אפריל 2016

https://apps.education.gov.il/Mankal/Horaa.aspx?siduri=70&REF_GUID={0774D22C-EC3F-45C1-84A7-3C236C500A51}

נייר עמדה אכילה מוסחת במסגרת חינוכית

<https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/distracted-eating.pdf>

חוברת הדרכה לתזונה בריאה בבתי חמים

<https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/HotHousesNutrition.pdf>

חוברת הדרכה לבני נוער - active eat

ACTIVE EAT ישראלי - בני נוער פועלים למען בריאותם ומקדמים אכילה בריאה

ביטחון תזונתי לאומי

סקר ביטחון תזונתי ביטוח לאומי (2016)

https://www.btl.gov.il/Publications/research/Documents/mechkar_127.pdf

מערך הביטחון התזונתי בישראל - דוח לכנסת (אוגוסט 2021)

https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/0eaf37d1-1319-eb11-8109-00155d0aee38/2_0eaf37d1-1319-eb11-8109-00155d0aee38_11_18115.pdf

בטחון תזונתי בעיר

סביבה ידידותית גיל- מדריך לרשות המקומית לגיל השלישי כולל פרק בנושא ביטחון תזונתי לגיל השלישי (מרץ 2021)

<https://www.efsharibari.gov.il/media/2225/age-friendly-environments.pdf>

חוזר מנכ"ל משרד הבריאות כיבוד בריא בישיבות, כנסים, ימי עיון ואירועים (יוני 2021)

<https://www.gov.il/BlobFolder/policy/directive-13-2021/he/directive-13-2021.pdf>

מדריך לביטחון תזונתי בעיר/ ברשות – אגף התזונה (יולי 2020)

<https://govextra.gov.il/media/22726/nut-303690020.pdf>

אחריות העמותות המספקות מזון בסלי חלוקה לנזקקים (יולי 2020)

<https://govextra.gov.il/media/22727/nut-293864720.pdf>

מדריך אפשריבריא בעבודה: נועד לסייע בבנייה וביישום תכנית יעילה לחיים פעילים ובריאים במקום העבודה ב-10 צעדים

<https://www.efsharibari.gov.il/initiatives-and-projects/at-work-2/guide-to-efsharibari-at-work/>

מידע עירוני/מחוזי הקשור לבריאות התושבים

מפת הבריאות היישובית

<https://gis.health.gov.il/HealthMap/>

רשויות שזכו בקול קורא אפשריבריא ויש להם מתאם בריאות

<https://www.efsharibari.gov.il/initiatives-and-projects/at-municipalities-2/2022-municipalities/>

מדריך לעיר מקדמת תזונה מבטיחה

<http://www.healthycities.co.il/html5/web/16874/46147ImageFile3.pdf>

גינה קהילתית- ישלח בנפרד

שאלונים ונתונים

ברמת הפרט

שאלון סינון מותאם לישראל לצריכת מזון על פי עקרונות התזונה הים תיכונית (בעברית ובערבית)
<https://www.health.gov.il/UnitsOffice/ICDC/mabat/Pages/I-MEDAS.aspx>

שאלון אי ביטחון תזונתי- ישלח בנפרד

שאלון FFQ

<https://www.health.gov.il/UnitsOffice/ICDC/mabat/Pages/FFQ.aspx>

שאלון תזונה וקיימות- shed ישלח בנפרד

שאלון ידע ועמדות והתנהגות בריאות - בוצע באשכול נגב מערבי - ישלח בנפרד

ברמת המערכת

שאלון מיפוי קיוסקים

<https://www.efsharibari.gov.il/media/2276/healthy-food-sale-2.pdf>

<https://survey.gov.il/he/kiosk>

שאלון סביבה תזונתית - בפיתוח- יישלח בהמשך

שאלון מדדי אפשריבריא בעיר

<https://www.efsharibari.gov.il/media/2618/survey-2023.pdf>

מדידה והערכה באפשריבריא

<https://www.efsharibari.gov.il/initiatives-and-projects/at-municipalities-2/assessment-tools/>

נתונים

דשבורד יקיר פרטוש- לשונית רשויות

<https://www.yakirpartush.com/>

מפת הידע מוביליות חברתית

<https://socialmobility.org.il/>

תזונה וקיימות

קישור למפת הדרכים של האום

קישור למסמך אקלים והיערכות

דו"ח אובדן מזון והצלת מזון בישראל - 2020

דו"ח EAT Lancet-2020

בריאות בתרמיל - חוברת פעילויות בנושא קטניות לגיל הרך

היערכות רשויות למשבר האקלים בתחום המזון

קישורים נוספים

מצורף ספר הפעלה - יוזמות תוכניות קידום בריאות ברשויות המקומיות

https://www.gov.il/BlobFolder/reports/local-authority/he/publications_local_authorities_local-authority_5-3.pdf

קישור לאגף התזונה במשרד

<https://www.health.gov.il/UnitsOffice/HD/PH/nutrition/Pages/default.aspx>

ועדת האסדרה

<https://www.health.gov.il/Services/Committee/HealthyDietCommittee/Pages/default.aspx>

קישור לאתר אפשריבריא - חומרים להדפסה - מאגר כלים ופרסומים, כולל בשפה הערבית ומותאמים למגזר החרדי

<https://www.efsharibari.gov.il/>

חוגגים את זה - הנחיות לחגים

<https://www.efsharibari.gov.il/initiatives-and-projects/at-the-educational-system/healthy-celebration/>

רפורמת סימון המזון

<https://govextra.gov.il/ministry-of-health/food-labeling/green-and-red-food-labeling/>

תוויות מזון וסימון תזונתי (כולל סימון אדום)

https://www.health.gov.il/Subjects/FoodAndNutrition/Nutrition/Adequate_nutrition/FoodLabeling/Pages/labeling.aspx

סימון ירוק

https://www.health.gov.il/Subjects/FoodAndNutrition/Nutrition/Adequate_nutrition/FoodLabeling/Pages/green-labeling.aspx

סימון ירוק בתפזורת לבעלי מרכולים, שלטים להורדה

<https://www.efsharibari.gov.il/eat-healthy/buy-healthy-food/food-labeling/bulk-food-labeling/>

